

Visszapillantások
Marton Bernát atya könyvének bemutatója
2018. november 3.

Benedicite!

Jól emlékszem, öt évvel ezelőtt, 2013. május 3-án történt. A ballagáskor találkoztam először személyesen a ciszterci habitusban érkező Marton Bernát atyával. Hírből már ismertem, váltottunk is egymással korábban néhány emailt. Tudtam róla, hogy a dallasi ciszterci gimnázium 70 év körüli tanára, korábban hosszú éveken át igazgatója, több nyelven beszél, aktív sportoló, maratonfutó. Életre hívója és a kezdetek óta fő szervezője évente egy-egy Szent Imrész fiú dallasi látogatásának. Egy tekintélyes, komoly, idősödő úrra számítottam. És akit megismertem?

Hófehér hajú, mosolygó tekintetű, vidám, közvetlen személyiséggel találkoztam. Már akkor mély benyomást tett rám. Pedig még alig ismertem. Azóta sok víz lefolyt a Dunán. Az első találkozást még sok másik követte, hosszú beszélgetések, amelyek során egyre jobban kirajzolódott számomra egy olyan ciszterci szerzetes alakja, aki megtestesíti az olvasmányaimból, az öregdiákok elbeszéléseiből megismert 1948 előtti aranykor szerzetestanári ideálját. Akiknél a papi elhivatottság komoly szakmai tudással, közvetlen tanárdiák kapcsolattal és jó humorérzéssel párosult. És most ne egy múlt század elejéről idecsöppent régimódi tanár jusson eszükbe. Egyáltalán nem! Bernát atya ízig-vérig mai ember, aki remekül eligazodik a XXI. század viszonyaiban, kiválóan kezeli technikai vívmányait.

A kezdeti benyomások alapján megfogalmazódott bennem, milyen jó lenne, ha sikerülne őt megnyerni egy időre vendégtanárnak iskolánkba. Kiderült, ez neki is régi vágya. Az elképzelést tettek követték, és a zirci valamint a dallasi apát támogatásával a 2014-2015-ös tanév második felét Bernát atya nálunk tölthette. Talán nem illetlenség, ha igazgatóként azt mondom, Szent Imrész tartózkodása jó befektetés volt. Rövid idő alatt rendkívül népszerű tanárrá vált, aki személyén keresztül élte a gyerekek elé a szerzetestanári hivatást, nagyon jól kiegészítve, támogatva Örs atya küldetését. A tanításon túl azonban a – Bernát atya által idézőjelesen - magyarországi „sabbaticalnak” volt egy másik deklarált célja is: a könyvírás. Egészen pontosan az egykori naplójegyzetekből egy memoár összeállítása. Két évvel ezelőtt meg is jelent „*Mezsgyekövek – határkövek*” címmel az első kötet, amely egy tizenöt éves gyerek

menekülésének és kivándorlásának történetét meséli el olvasmányos naplószerű stílusban. Nagy örömet jelentett, hogy a 2016-os könyvbemutató is itt, gimnáziumunkban történt. A nagyszerű kötet időközben angolul is megjelent, így a dallasi közösség, az ottani kollégák, egykori tanítványok és a szülők is kézbe vehették.

Ezzel pedig elérkeztünk mai együttlétünk apropójához, Marton Bernát atya újabb kötetének bemutatójához. Már a cím, „*Visszapillantások*” is sejteti, hogy a „*Mezsgyekövek – határvövek*” folytatásáról, újabb visszaemlékezésről van szó.

Több, mint fél évszázadot repülünk vissza időben és a frissen alapított dallasi ciszterci kolostorban találjuk magunkat, ahol Bernát atya 1961-ben megkezdte noviciátusát. Érdekes, tulajdonképpen kor- és rendtörténeti fejezetekben ismerhetjük meg a noviciátus rendszerét, a római tanulmányokon keresztül bepillantást kaphatunk a II. vatikáni zsinat időszakába. Ebből az időszakból szeretnék idézni egy kedves rövid történetet, amely érzékelteti a kötet oldott stílusát. Az ifjú novícius a rend római generális házában lakott.

„Volt egy másik érdekes szokás is, amit egyenesen Szent Benedek Regulájából emeltek ki: „A fürdők használatát ajánlják föl a betegeknek, ahányszor hasznukra van; az egészségeseknek ellenben és kivált a fiataloknak nehezebben engedjék meg.” Ezt számunkra úgy módosították, hogy hetente egyszer LEHETETT fürdeni, ami nekem kevésnek tűnt, viszont európai szerzetes testvéreimnek hetente egyszer KELLETT fürdőt venni. Ebből aztán önmegtartóztatást kovácsoltunk, ki ide, ki oda.”

Aztán eljutunk az író kalauzolásával 1967-be, amikor a stamsi ciszterci kolostorban pappá szentelték és rá egy évre megszerzi Rómában a teológiai doktorátust is.

Tisztelt Egybegyűltek, kedves leendő Olvasók! Gondoljanak bele az eddigi életút kacskaringóiba: 1956-ban kalandos körülmények között elhagyja hazáját egy tizenöt éves fiú és egy évtizeddel később megkezdí hosszú, mai napig tartó szolgálatát felszentelt ciszterci szerzetesként egy fiatalember, egy otthonától távoli földrészen, egy teljesen újonnan alakuló iskolában. Az isteni gondviselés milyen szépen rendezí az életet. Pedig időnként azért elhelyez fájdalmas próbatételeket is. Mint ahogy tette azt Marton Bernát életében, rögtön felszentelését követően. A cambridge-i biológiai tanulmányokra készülő fiatalember milyen pofonként élhette meg, amikor felettese máshogy döntött és mivel az új ciszterci iskolának franciatanarra volt szüksége, Bernát atyát franciatanári stúdiumra kötelezte Dallasban. Egy-egy ilyen helyzet elfogadásához kell ám az igazi engedelmesség és nagyfokú alázat!

Mindenesetre épp ötven esztendővel ezelőtt, 1968 őszén az atya megkezdte tanári pályafutását. Ebbe a fél évszázadba belefért 39 évnyi osztályfőnökség (volt, hogy 48 diákkal!), 15 esztendőnyi igazgatóság és rengeteg megtartott óra, szakköri foglalkozás, számtalan nevelő célzatú kaland, utazás. Ezáltal vált iskolájának közszeretetet élvező tiszteletreméltó tanárává. Ebből az időszakból is olvashatunk szemelvényeket a *Visszapillantások*-ban.

A kötet Bernát atya számára talán legkedvesebb fejezete, amely egyúttal a legterjedelmesebb is, nem mással, mint az igazgatóság után megkezdett aktív sportolással, a futással foglalkozik. Ami eredetileg azzal a céllal indult, hogy megszabaduljon az időközben felszedett felesleges kilóktól. Nos, ehhez képest jócskán kinőtte magát, olyannyira, hogy a pár kilométeres iskolai futóköröket fél- és teljes maratonok, sőt ötven kilométeres ultramaratonok követték. Eleinte talán nem is gondolta, hogy ezzel a tevékenységével a dallasi ciszterciék – mai szóhasználatával élve – reklámarcává válik, a versenyek apropóján nem egyszer komoly jótékonyági akciót is szervezve. Pedig itt is akadt kemény fordulat, még pedig a New York maraton kapcsán. Erről így ír: *idézet 72.o.* A keserű történetet, mint annyi más élettapasztalatát, szintén felhasználta nevelői munkájához. Az erről szóló beszámolót megismerhetik a könyv elolvasásakor.

A kötet második felében a *Mezsgyekövek – határkövek* –ből jól ismert naplóformához tér vissza a szerző. Időben és térben ugrunk egyet, hiszen az ötödik és hatodik fejezet már a jelent, az elmúlt évek magyarországi tartózkodásának nyitányát, a 2015-ös évet jeleníti meg. A régóta dédelgetett álom valóra vált és Bernát atya visszatérhetett gyermekkora színhelyére, Budapestre. Korát meghazudtoló intenzitással látott neki vendégtanári feladatának. Érdekes, sokszor humoros fordulatokban bővelkednek az átszokásról, a magyar dokumentumok beszerzéséről, a név-visszaváltoztatásról beszámoló oldalak. Megindító olvasni, hogy mennyire magasra helyezte a mércét az általa tartott órák, szentbeszédok kapcsán és félt, hogy nem felel meg az elvárásoknak.

Kedves Bernát Atya! Most is megismétlem, maximálisan helyt álltál iskolánkban, mint dallasi vendégtanár és köszönjük Neked, hogy megismertetted kedves lényedet velünk, Szent Imrésekkel is!

A jelenlévők minden bizonnyal hallottak, sőt többen személyesen részt is vettek abban az akcióban, amely 2015. március 1-én a Margit-szigeten zajlott. Itt futotta le a Cowtown Ultra Maratont és ezzel a tettevel – egyik újságírónk szóhasználatával élve – a legismertebb egyházi személyiség lett az országban ebben az időszakban. *A virtuális ultra* című fejezetből a részleteket is megismerhetik az olvasók. Az is kiderül, milyen remekül használta ki Bernát atya

az óriásira nőtt médiaérdeklődést a cisztercium népszerűsítésére. Jómagam is ott voltam mellette a Margit-szigeten és tanúsíthatom, hogy fizikai és mentális erőnléte remek állapotban volt. Nemhogy kortársai, hanem nála jóval fiatalabbak is megirigyelhatték kondícióját.

Közeledünk a kötet végéhez, az én időm is lejár, úgyhogy már csak egy idézetet szeretnék felolvasni a tavalyi jubileumi év, Bernát atya pappá szentelésének 50. évfordulója kapcsán. 2017-ben az atya felkereste azokat a helyszíneket, amelyek papi hivatásában fontos szerepet töltek be. A budai Szent Imre-templom, Zirc, Stams, Dallas adtak otthont a jubileumi szentmiséknek. Utóbbi ünnepi szónoka Farkasfalvy Dénes nyugalmazott apát úr volt, aki nagyon szép beszédet mondott. Ennek egy részletével zárom gondolataimat: *idézet 236.o.*

Isten éltesse kedves Bernát atya!

A kedves hallgatóságnak pedig örömteli olvasást kívánok.